

Wybory
do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
13 października 2019 r.

Szkolenie
członków obwodowych komisji wyborczych

Część I - z zakresu praw i obowiązków oraz
organizacji pracy członków obwodowych
komisji wyborczych

wrzesień 2019 r.

Opracowanie:

© Krajowe Biuro Wyborcze

Zastosowane skróty nazw i określeń

2

Wybory do Sejmu RP i Senatu RP – wybory do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

PKW – Państwowa Komisja Wyborcza

KBW – Krajowe Biuro Wyborcze

OKW lub komisja – obwodowa komisja wyborcza

protokół głosowania – protokół głosowania w obwodzie

system WOW – system informatyczny Wsparcie Organów Wyborczych

wójt – należy rozumieć także burmistrza i prezydenta miasta

urząd gminy – należy rozumieć także urząd miejski, urząd miasta albo urząd miasta i gminy

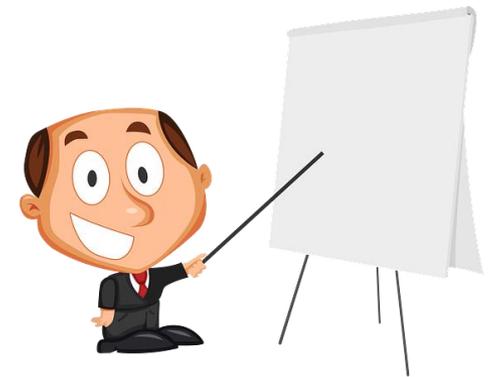
obwód odrębny – należy rozumieć obwód głosowania utworzony w zakładzie leczniczym, domu pomocy społecznej, zakładzie karnym i areszcie śledczym

Część I – szkolenie ogólne

- **Zapoznanie członków OKW z przepisami prawa, w szczególności omówienie:**
  - **zadań OKW,**
  - **organizacji i trybu pracy OKW,**
  - **zmian w składzie OKW,**
  - **obowiązków i uprawnień członków OKW,**
  - **wynagrodzenia członków OKW,**
  - **organizacji pierwszych posiedzeń OKW.**
- **Omówienie przekazanych materiałów szkoleniowych**

PROGRAM SZKOLENIA

4

Część II – szkolenie szczegółowe wg wytycznych PKW

- Zadania OKW do dnia głosowania - w zakresie:
  - głosowania korespondencyjnego
  - przygotowania lokalu wyborczego
  - odbioru kart do głosowania i materiałów wyborczych

- Zadania OKW w dniu głosowania - w zakresie:
  - przeprowadzenia głosowania
  - ustalenia wyników głosowania
  - przekazania wyników głosowania i dokumentacji wyborczej

Część III – posiedzenie OKW

(Przebieg posiedzenia określony jest w § 3 Regulaminu OKW)

Część I – szkolenie ogólne

PODSTAWA PRAWNA określająca funkcjonowanie i zadania OKW

PODSTAWA PRAWNA **określająca funkcjonowanie OKW**

- **Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. — Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2019r. poz. 684 i 1504);**
- **UCHWAŁA nr 11/2019 PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie powoływania obwodowych komisji wyborczych w obwodach głosowania utworzonych w kraju, w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz do Parlamentu Europejskiego (M.P. poz. 267) - dalej „uchwała nr 11/2019 PKW” zmieniona uchwałą nr 79/2019 z dnia 5 sierpnia 2019 r. (M.P. poz. 771) – w zakresie zmiany załącznika – wzoru zgłoszenia kandydatów - dalej „uchwała nr 79/2019 PKW”;**
- **Uchwała nr 139/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 22 sierpnia 2019 r. w sprawie regulaminów okręgowych i obwodowych komisji wyborczych powołanych do przeprowadzenia wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (M. P. poz. 813);**

PODSTAWA PRAWNA

określająca funkcjonowanie i zadania OKW

- **Wytyczne dla obwodowych komisji wyborczych dotyczące zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w obwodach głosowania utworzonych w kraju w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r. będące załącznikiem do uchwały nr 210/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 2 września 2019 r. (M.P. poz. ....) zwane dalej „Wytycznymi PKW”;**
- **Uchwała nr 6/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie należności pieniężnych przysługujących członkom komisji wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i Parlamentu Europejskiego oraz sposobu dokumentowania dni zwolnienia od pracy (M. P. poz. 261);**

Podstawa prawna określająca sposób realizacji zadań

- **Uchwała nr 120/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 19 sierpnia 2019 r. w sprawie wzorów protokołów głosowania i protokołów z wyborów stosowanych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. poz. 836);**
- **Uchwała nr 86/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 12 sierpnia 2019 r. w sprawie wzorów informacji o sposobie głosowania i warunkach ważności głosu w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. poz. 784);**
- **Uchwała Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 30 lipca 2018 r. w sprawie wzoru zaświadczenia dla męża zaufania (M.P. poz. 822);**
- **Uchwała Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 30 lipca 2018 r. w sprawie wzoru zaświadczenia dla obserwatora społecznego (M.P. poz. 795);**

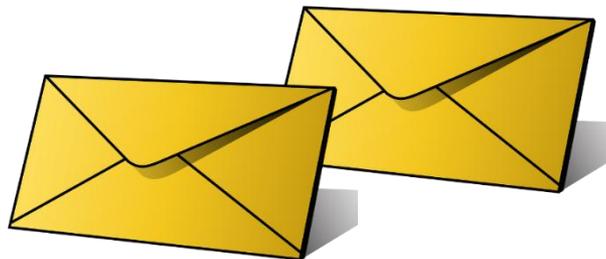

Podstawa prawna określająca sposób realizacji zadań

10

- **Uchwała Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 3 września 2018 r. w sprawie określenia wzoru i rozmiaru koperty na pakiet wyborczy, koperty zwrotnej, koperty na kartę do głosowania, oświadczenia o osobistym i tajnym oddaniu głosu oraz instrukcji głosowania korespondencyjnego (M.P. z 2018 r. poz. 966 i z 2019 r. poz. 375);**
- **Uchwała Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 27 sierpnia 2018 r. w sprawie sposobu postępowania z kopertami zwrotnymi i pakietami wyborczymi w głosowaniu korespondencyjnym (M.P. z 2018 r. poz. 909 i z 2019 r. poz. 376).**

Podstawa prawna

określająca sposób realizacji zadań

11

- **Uchwała nr 87/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 12 sierpnia 2019 r.** w sprawie warunków oraz sposobu pomocniczego wykorzystania techniki elektronicznej w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019r. (M.P. poz. 785);
- **Wytyczne dla obwodowych komisji wyborczych dotyczące sprawdzenia w systemie informatycznym zgodności arytmetycznej danych zawartych w projektach protokołów głosowania i w protokołach głosowania w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r.** będące załącznikiem do uchwały nr 88/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 12 sierpnia 2019 r. (M.P. poz. 790);
- **Uchwała nr 159/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 26 sierpnia 2019r.** w sprawie trybu i sposobu przekazywania danych o liczbie osób ujętych w spisach wyborców oraz liczbie wyborców, którym wydano karty do głosowania w stałych obwodach głosowania utworzonych w kraju w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019r. (M.P. poz. 854).

ZADANIA OKW

12

- 1) Przeprowadzenie głosowania w obwodzie;
- 2) Czuwanie w dniu wyborów nad przestrzeganiem prawa wyborczego w miejscu i czasie głosowania;
- 3) Ustalenie wyników głosowania w obwodzie i podanie ich do publicznej wiadomości;
- 4) Przesłanie wyników głosowania do okręgowej komisji wyborczej;
- 5) Inne czynności określone w Kodeksie wyborczym, w tym:
  - a/ przygotowanie pakietu wyborczego na wniosek wyborcy niepełnosprawnego;
  - b/ sprawdzenie przygotowania lokalu wyborczego;
  - c/ odbiór i zabezpieczenie kart do głosowania, formularzy protokołu, spisu wyborców, pieczęci komisji, obwieszczeń i innych materiałów;
  - d/ przekazanie urzędnikowi wyborczemu dokumentów z pracy Komisji i pieczęci Komisji.

ORGANIZACJA I TRYB PRACY OKW

13

- 1) Członkowie OKW mają obowiązek uczestniczenia w posiedzeniach, szkoleniach i innych pracach OKW, w szczególności w przeprowadzeniu głosowania i ustaleniu wyników głosowania;
- 2) OKW podejmuje rozstrzygnięcia w obecności co najmniej połowy swego składu, w tym przewodniczącego lub jego zastępcy;
- 3) Od chwili rozpoczęcia głosowania aż do ustalenia wyników głosowania w obwodzie w lokalu wyborczym muszą być równocześnie obecni członkowie OKW w liczbie stanowiącej co najmniej $\frac{2}{3}$ jej pełnego składu, w tym przewodniczący OKW lub jego zastępca;
- 4) OKW podejmuje rozstrzygnięcia większością głosów - w razie równej liczby rozstrzyga głos przewodniczącego posiedzenia;
- 5) Rozstrzygnięcia OKW mogą mieć formę odrębnych uchwał lub wpisów do protokołu;

ORGANIZACJA I TRYB PRACY OKW

14

6) Z posiedzenia OKW sporządza się protokół, w którym podaje się:

a/ porządek obrad,

b/ imiona i nazwiska uczestników,

c/ podjęte rozstrzygnięcia i ustalenia.

7) Do protokołu dołącza się podjęte uchwały;

8) Uchwały OKW, protokoły głosowania, zaświadczenia dla członków OKW usprawiedliwiające nieobecność w pracy i inne dokumenty OKW zgodnie z uchwałą nr 210/2019 PKW -Wytycznymi PKW oraz karty do głosowania opatrywane są pieczęcią obwodowej komisji wyborczej.

DOKUMENTOWANIE PRACY OKW W PROTOKOLE GŁOSOWANIA

15

Uchwały komisji lub zarządzenia jej przewodniczącego, dotyczące przebiegu głosowania bądź ustalenia jego wyników, wpisuje się do protokołu głosowania w obwodzie.

W razie braku miejsca na formularzu, dołącza się je jako załączniki do protokołu głosowania, a w odpowiednim punkcie tego protokołu wpisuje się informację o sporządzeniu załącznika.

DOKUMENTOWANIE PRACY OKW W PROTOKOLE GŁOSOWANIA

16

W punkcie 22 protokołu głosowania w obwodzie na listy kandydatów na posłów i protokołu głosowania w obwodzie na kandydatów na senatora odnotowuje się (jeśli wystąpią):

- przypadki zakłócenia głosowania przez wyborców – OKW opisuje w protokole przebieg zdarzenia - *pkt 2 Wytycznych PKW*;
- wydane przez przewodniczącego OKW polecenia o charakterze porządkowym w związku z działaniami mężów zaufania lub obserwatorów społecznych i międzynarodowych przekraczającymi ich uprawnienia, utrudniającymi pracę OKW, zakłócającymi powagę głosowania lub naruszającymi jego tajność - *pkt 12 Wytycznych PKW*;
- przypadki otwarcia urny wyborczej w trakcie głosowania lub po zakończeniu głosowania a przed rozpoczęciem ustalenia wyników głosowania - OKW opisuje zdarzenie i wyjaśnia jego przyczynę - *pkt 35 Wytycznych PKW*;

DOKUMENTOWANIE PRACY OKW W PROTOKOLE GŁOSOWANIA – cd.

17

- zauważone przypadki wyniesienia karty do głosowania przez wyborcę z lokalu wyborczego, lub otrzymania informacji, że w lokalu wyborczym lub poza nim taką kartę wyborca przyjmuje lub posiada (nie będąc uprawnionym), np. oferowane jest odstąpienie karty – wówczas poza wpisem do protokołu OKW zawiadamia o tym fakcie Policję - pkt 50 Wytycznych PKW;
- przypadki usiłowania wrzucenia lub wyjęcia z urny wyborczej przedmiotów innych niż karty do głosowania np. czyste kartki papieru - pkt 51 i 79 Wytycznych PKW.

Kierowanie pracami OKW, a w szczególności:

- 1/ zwoływanie posiedzeń OKW i przewodniczenie im;
- 2/ podpisywanie uchwał podjętych na posiedzeniach oraz pism i innych dokumentów, z wyjątkiem zastrzeżonych w przepisach do podpisania przez wszystkich członków OKW obecnych na posiedzeniu;
- 3/ czuwanie nad przestrzeganiem tajności głosowania i w tym celu wyznaczenie członka OKW, który przebywając w bezpośredniej bliskości urny zapewnia jej nienaruszalność oraz przestrzeganie przez wyborców zasad wrzucania kart do urny *(aby strona zadrukowana była niewidoczna)*;

Zadania przewodniczącego komisji – cd.

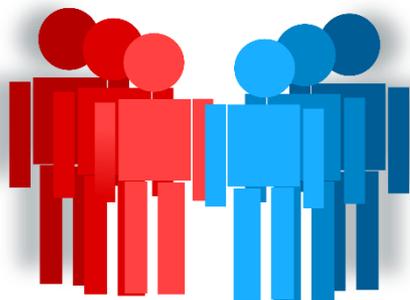
19

- 4/ odpowiedzialność za utrzymanie porządku i spokoju w lokalu wyborczym, w tym żądanie opuszczenia lokalu przez osoby naruszające porządek i spokój, a w razie potrzeby zwrócenie się do miejscowego komendanta komisariatu Policji o zapewnienie koniecznej pomocy;
- 5/ czuwanie nad przestrzeganiem zakazu prowadzenia w jakiejkolwiek formie agitacji wyborczej w lokalu wyborczym i na terenie budynku, w którym znajduje się ten lokal;
- 6/ informowanie mężów zaufania, obserwatorów społecznych i międzynarodowych o przysługujących im prawach i wskazanie im miejsca do obserwacji pracy OKW;
- 7/ podpisywanie zaświadczeń dla wyborców potwierdzających wzięcie udziału w głosowaniu lub odmowę wydania karty do głosowania – *pkt 52-54 Wytycznych PKW*;
- 8/ podpisywanie adnotacji czynionych w spisie wyborców oraz dodatkowego formularza spisu wyborców – *pkt 38 ppkt 3, pkt 39 i 40 Wytycznych PKW*;
- 9/ niezwłoczne powiadomienie komisarza wyborczego o wystąpieniu przyczyny wygaśnięcia członkostwa w OKW.

Obowiązki przewodniczącego OKW

**W razie nieobecności przewodniczącego
jego obowiązki pełni
zastępca przewodniczącego**

**OKW zadania wykonuje we współdziałaniu
z urzędnikiem wyborczym i urzędem
gminy, w tym wójtem - § 10 Regulaminu OKW**

CZŁONKOSTWO W OKW WYGASA W PRZYPADKU:

22

1. **zrzeczenia się członkostwa w OKW;**
2. **podpisania zgody na kandydowanie w wyborach bądź objęcia funkcji, pełnomocnika wyborczego, pełnomocnika finansowego lub męża zaufania albo obserwatora społecznego;**
3. **utraty prawa wybierania;**
4. **niezamieszkiwania stale na obszarze województwa, w którym została powołana komisja;**
5. **nieuczestniczenia w pracach OKW bez usprawiedliwienia lub podejmowania działań sprzecznych z prawem;**
6. **niewykonywania lub nienależytego wykonywania obowiązków przez członka OKW;**
7. **śmierci członka OKW.**

CZŁONKOSTWO W OKW WYGASA W PRZYPADKU:

23

Członkostwo w obwodowej komisji wyborczej **wygasa** w przypadku wyrażenia zgody na kandydowanie w wyborach przez osobę będącą w stosunku do członka komisji małżonkiem, wstępnym, zstępnym, rodzeństwem, małżonkiem wstępnego, zstępnego lub przysposobionego albo pozostającą z nim w stosunku przysposobienia, jeżeli osoba kandyduje w okręgu wyborczym, dla którego właściwa jest dana komisja.

OBOWIĄZKI I UPRAWNIENIA CZŁONKÓW OBWODOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

OBOWIĄZKI:

- 1) Członkowie OKW mają obowiązek uczestniczenia w szkoleniach oraz posiedzeniach i innych pracach OKW, w szczególności w przeprowadzeniu głosowania i ustaleniu wyników wyborów;
- 2) W razie niemożności wzięcia udziału w pracach OKW, zwłaszcza w dniu wyborów, członek OKW jest obowiązany powiadomić jak najwcześniej przewodniczącego OKW;
- 3) Członkowie OKW nie mogą prowadzić agitacji wyborczej na rzecz poszczególnych kandydatów oraz list kandydatów:
  - a/ w lokalu wyborczym;
  - b/ w trakcie czynności podejmowanych przez OKW;
  - c/ w trakcie przygotowań do prac OKW;

OBOWIĄZKI I UPRAWNIENIA CZŁONKÓW OBWODOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

25

OBOWIĄZKI:

- 4) Członkowie OKW ponoszą odpowiedzialność jak funkcjonariusze publiczni;
- 5) Członek OKW powinien **sam** niezwłocznie **powiadomić** przewodniczącego o wystąpieniu przyczyny wygaśnięcia członkostwa w OKW;

OBOWIĄZKI I UPRAWNIENIA CZŁONKÓW OBWODOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

UPRAWNIENIA:

1) Członkom OKW przysługuje zryczałtowana dieta za czas związany z przeprowadzeniem głosowania i ustaleniem wyników głosowania:

- dla przewodniczącego OKW - 500 zł
- dla zastępcy przewodniczącego OKW - 400 zł
- dla członków OKW - 350 zł;

OBOWIĄZKI I UPRAWNIENIA CZŁONKÓW OBWODOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

27

UWAGA:

- zryczałtowana dieta **nie przysługuje**, jeżeli członek obwodowej komisji wyborczej nie uczestniczył w czynnościach związanych z przeprowadzeniem głosowania i ustaleniem wyników głosowania, w tym sporządzeniem protokołów głosowania przyjętych przez Okręgową Komisję Wyborczą;
- dojazd członka obwodowej komisji wyborczej na posiedzenie, szkolenie (*o ile szkolenie przeprowadzane jest w tej samej gminie, w której siedzibę ma komisja*), **traktowane jest tak jak dojazd do miejsca pracy i w związku z tym członkowi komisji nie przysługuje zwrot kosztów dojazdu do siedziby komisji czy miejsca szkolenia.**

OBOWIĄZKI I UPRAWNIENIA CZŁONKÓW OBWODOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

28

UPRAWNIENIA:

- 2) Do 5 dni zwolnienia od pracy z zachowaniem prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego oraz uprawnień ze stosunku pracy, z wyjątkiem prawa do wynagrodzenia;
- 3) Ochrona prawna przewidziana dla funkcjonariuszy publicznych;
- 4) Zaopatrzenie z tytułu wypadku przy wykonywaniu zadań członka OKW - *na podstawie przepisów ustawy o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach.*

ORGANIZACJA PIERWSZYCH POSIEDZEŃ OBWODOWYCH KOMISJI WYBORCZYCH

Pierwsze posiedzenie OKW powinno przebiegać wg następującego porządku:

- Otwarcie posiedzenia,
- Wybór Przewodniczącego OKW,
- Wybór Zastępcy Przewodniczącego OKW,
- Ustalenie organizacji pracy,
- Zakończenie posiedzenia.

ORGANIZACJA PIERWSZYCH POSIEDZEŃ OBWODOWYCH KOMISJI WYBORCZYCH

30

- 1) Pierwsze posiedzenie OKW otwiera i przeprowadza wybór przewodniczącego komisji **najstarszy wiekiem członek OKW** uczestniczący w posiedzeniu, który następnie podpisuje uchwałę o wyborze przewodniczącego;
- 2) Wybory przewodniczącego OKW i jego zastępcy odbywają się oddzielnie, w głosowaniu jawnym, chyba że członek OKW zażąda przeprowadzenia głosowania tajnego. W razie równej liczby głosów ponawia się głosowanie;
- 3) Po wyborze przewodniczącego OKW prowadzenie posiedzenia OKW przejmuje nowo wybrany przewodniczący, który przeprowadza wybór zastępcy przewodniczącego OKW oraz realizuje dalszy porządek obrad;

ORGANIZACJA PIERWSZYCH POSIEDZEŃ OBWODOWYCH KOMISJI WYBORCZYCH

31

- 4/ OKW ustala sposób wykonywania swoich zadań i organizację pracy do dnia wyborów, w szczególności czynności związanych z głosowaniem korespondencyjnym, przygotowaniem lokalu wyborczego, odbiorem i zabezpieczeniem kart do głosowania, formularzy protokołu (po 4 egz. dla każdego wyborów), spisu wyborców, pieczęci komisji, obwieszczeń i innych materiałów;
- 5/ OKW ustala godzinę rozpoczęcia pracy w dniu głosowania uwzględniając wykonanie wszystkich czynności, w szczególności konieczność ostemplowania wszystkich kart do głosowania;
- 6/ OKW podaje niezwłocznie do wiadomości publicznej informację o swoim składzie z uwzględnieniem pełnionych funkcji.

**Ustalona godzina rozpoczęcia pracy
OKW w dniu głosowania podana jest do
publicznej wiadomości w budynku
lokalu wyborczego i w urzędzie gminy.**

Informacja
Obwodowej Komisji Wyborczej nr ... w ...

o składzie i pełnionych funkcjach
w Obwodowej Komisji Wyborczej

1/ Przewodniczący OKW - .....
2/ Zastępca Przewodniczącego - .....
3/ Członkowie - .....
- .....
- .....

Przewodniczący
Obwodowej Komisji Wyborczej nr ...w ....
.....

II posiedzenie odbywa się, jeśli poniższe czynności nie zostały ustalone na pierwszym posiedzeniu:

- Omówienie organizacji pracy przed i w dniu wyborów;
- Ustalenie godziny rozpoczęcia pracy OKW w dniu głosowania.

Posiedzenie to odbywa się nie później niż w przeddzień głosowania.

SZKOLENIE OBWODOWYCH KOMISJI WYBORCZYCH

33

Omówienie przekazanych materiałów szkoleniowych, w tym:

- 1/ wyciąg z Kodeksu wyborczego;**
- 2/ wytyczne dla obwodowych komisji wyborczych dotyczące zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w obwodach głosowania utworzonych w kraju w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r. będące załącznikiem do uchwały nr **210/2019** Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 2 września 2019 r..**

Przekazane dla OKW wydrukowane materiały oraz inne uchwały Państwowej Komisji Wyborczej określające podstawę prawną funkcjonowania i zadania OKW są dostępne dla każdej zainteresowanej osoby na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej pod adresem:

<https://wybory.gov.pl/sejmsenat2019/>

w zakładce: Akty prawne

SZKOLENIE OBWODOWYCH KOMISJI WYBORCZYCH

34

Część II

Szkolenie szczegółowe w zakresie przygotowania i przeprowadzenia głosowania oraz ustalenia wyników głosowania w obwodzie w wyborach do Sejmu RP i do Senatu zarządzonych na dzień 13 października 2019 r. zgodnie z wytycznymi Państwowej Komisji Wyborczej